
STÉBEL ILDIKÓ*

**„EGY SZÁL VIRÁG”
(Kocsár Miklós emlékére)**

Kocsár Miklós a 85.születésnapja alkalmából rendezett koncerten a Zeneakadémia Nagytermében (Fotó: Mudra László)

Kocsár Miklós, – generációjának, a „harmincasok nemzedékének” egyik legjelentősebb, nemzetközi sikerekben is méltán gazdag zeneszerzői életművét hozta létre, s gyarapította elhunytáig.

1933. december 21-én született Debrecenben. 1954-59-ig Farkas Ferenc-től tanult zeneszerzést a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. A következő évtized elején kötött házasságot Herboly Ildikó karvezető-zenetanárral, a Kodály módszer, jelentős képviselőjével. 1963-ban néhány hónapig a Zeneműkiadó szerkesztője, 1963-72-ig a Madách Színház zenei vezetője és karmestere volt. 1972-től a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola zeneszerzés tanára. Emellett 1974-től a Magyar Rádió népzenei rovatának vezetőjeként, 1983-tól pedig zenei főosztályvezető-helyettesként dolgozott. Pályája a kamarazenéből s elsősorban a fúvós zenéből indult ki. Kantátákat, misét, oratóriumot, zenekari darabokat, versenyműveket, hangszeres szólódarabokat és dalokat egyaránt írt. Ünnepektől kórusműveket, kórusműveit többnyire magyar költők verseire írta, különböző korszakaiban más-más költő művei foglalkoztatták. Gyermekkarait Weöres Sándor verseire komponálta, női- és vegyes karaiban többek között Juhász Gyula, Nagy László, Csanádi Imre és Kányádi Sándor verseit használta fel. A Pesti Vigadóban évente megrendezett Mini- Fesztiválon számtalan műve hangzott el.

I.**Debrecen - Zenede - Kocsár Miklós**

„Szülővárosomban, Debrecenben volt egy nagy fekete zongoránk, amelyhez édesanyám néha leült; e hatalmas instrumentum alatt szerettem játszani, miközben fölöttem zengett a muzsika. Látva érdeklődésemet, édesanyám tanárt fogadott mellém. Élveztem a zenetanulást, könnyen vettem az „akadályokat”. A Kis kezek, nagy mesterek című zongorakottából előadott darabokkal, majd a népszerű dallamokhoz általam fabrikált kíséretekkel nagy sikert arattam környezetemben. Később tánczenei albumokat forgattam, és tizenhárom évesen egy teljes szilveszteri bált végigmuzsikáltam egy dobossal. A Debreceni Református Főgimnáziumban egy idő után nem nézték jó szemmel „könnyűzenei pályafutásomat”: mondvacsínált indokkal eltanácsoltak az intézményből.

Egy évig magántanuló voltam, (Kocsár Miklós a debreceni Fazekas Mihály Gimnáziumban érettségizett 1952-ben Murányi Kálmán osztályában) ekkor kerültem kapcsolatba a Csokonai Színházzal, ahol éppen muzsikust – történetesen harmonikást – kerestek. A Zenede igazgatójának felesége is ott dolgozott korrepetitorként, az ő javaslatára jelentkeztem a konzervatóriumba, ő tanácsolta, hogy tanuljak komolyabban zenét. Így kerültem, tizenhét évesen a Zenedébe...(Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium...)

A klarinétot választottam - Azért választottam, mert közel áll a könnyűzenéhez. De csak két hétig látogattam a klarinétórákat, mert Zeitler Márton átcsábított a harsonaóráira.

Eredetileg a klarinét érdekelt volna, de Zeitler Márton – kevés tanítványa lévén – rábeszélte a harsonára. Tetszett a fúvósok világa. Mivel jól zongoráztam, időnként kísértem a társaimat. A dzsessz hozadékait, az improvizálási készséget, a biztos formakezelést ma is jól tudom hasznosítani.

A fúvós termekhez a második emeletre egy kis hátsó lépcsőn kellett fölmenni, majd egy vékonyka folyosón jobbra-balra nyíltak a termek, úgyhogy minden szobából mindent lehetett hallani. Az egyikben a trombitás, a másikban a kürtös barátom fújta. Mivel reggeltől estig ott voltunk, óhatatlanul bekukkantottunk egymás óráira. Ennek köszönhetem, hogy egész későbbi pályámon vonzódtam a fúvós hangszerekhez, és valamennyi fúvós hangszer hangzása megragadt a fülemben. Nos, Zeitler Mártonnak kevés növendéke volt, a klarinéttanárnak meg sok: megegyeztek. De őszintén szólva, jobban tetszett akkor már a harsona. És az sem áll távol a könnyűzenétől, hiszen Zeitler Márton is játszott a Rádió tánczenekarában. Ez február-márciusban történt, és júniusban vizsgát tettem az

első év anyagából. Hogyan lett mindebből zeneszerzés? – Az egyik fűvös barátom egyszer megemlítette, hogy zeneszerzésórákra jár. Kezdett a dolog érdekelni, s erről a tanárom is tudomást szerzett. - A harsonavizsgám jól sikerült, s Zeitler Márton úgy mutatott be: "könnyű neki, mert ő zeneszerző akar lenni". Közben már kísérgettem zongorán a többi hangszerest, improvizáltam mindenfélét. Érdekel a jazz, érdekelt a zeneszerzés. Az igazgató erre azt kérdezte: "Igen? Akkor milyen hangköz az a disz-a?" - "Szűkített kvint vagy bővített kvart" - válaszoltam. Erre ő: "Nem mindegy!" Jó, gondoltam, biztosan igaza van. Aztán a következő évben figyelmeztettek a társaim, hogy ki van írva a nevem a hirdetőtáblára, mert nem látogatom a zeneszerzésórákat... Gyorsan elmentem a következőre, megkerestem Szabó Emil tanár urat, aki egyébként Kodály-növendék volt. Így kezdtem el zeneszerzés-tanulmányaimat. Az első művem, amit bemutattak, egy Adagio volt fagottra és zongorára. A harsonát nem hagytam cserben. Csak huszonegy éves koromban, amikor fölvettek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés szakára, Farkas Ferenc osztályába. Akkor viszont egyik percről a másikra letettem. Csak a komponálásra akartam koncentrálni. 1954-et írtunk. A könnyűzenét is elhagytam."

Az egykoron Debrecenből elszármazott zeneszerzők szerzői estje (A kép a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola Könyvtárban készült /2004/. A jelenlévők az óra járásának megfelelő sorrendben: **Kocsár Miklós, Pongrácz Zoltán, Jeney Zoltán, Keuler Jenő, Dobos Kálmán**)

Az MMA Zeneművészeti Tagozatának a tablóján **Devich János** és **Ittész Mihály** portréjához hasonlóan **Kocsár Miklósé** is gyászkeretbe kerül (Az MMA tablója)

II.

Ittész Mihály Kocsár Miklósról....

Kocsár Miklós bármely műfajba tartozó kompozícióiból alapvetően egy lírikus hangját halljuk ki – ami persze egyáltalán nem jelent érzelmességet, elomló lágyságot. Sőt, sokszor belső feszültségektől terhes, indulatos pillanatok színezik zenéjét. De talán nem véletlen, hogy a közel fél évszázados zeneszerzői termésben nem találunk operát. (A drámai műfajt színpadi és film - kísérőzenék képviselik szerzőnk esetében. Idevágó ismereteit az éves színházi karmesterséggel, zenei vezetői tevékenységgel alapozta meg.)

Ha műveit nem tartalmi-hangulati, tehát költői oldaláról, hanem a zeneírás mestersége szerint, vagyis mintegy technikai szempontok alapján akarnám jellemezni, akkor ki kellene emelni a művességet, a szinte kézművesekre jellemző gondosságot, mely alapvető vonása szerzőnk darabjainak. Ez azonban nem a lényege, hanem feltétele, segédeszköze Kocsár Miklós művészi kifejezésének, mint minden igaz alkotónál. Maga is úgy látja, hogy a kortárs zene útvesztéseinek, vagy legalább a közönség jelentős részétől való elszakadásának egyik oka az, hogy a zeneszerzők egy része az újat akarás hevében a technikára, a zenei nyelvi eszközök önmagukban való megújítására több gondot fordít, mint a tartalomra: nem a gondolati, érzelmi mondanivalóból kiindulva keresi az újat mondás eszközeit, a kor kérdéseinek és válaszainak zenei megfogalmazását.

Kodály Zoltánnak Debussyról mondott szavait alkalmazva, mert találónak érezhetjük Kocsár Miklósról, gazdag, sokszínű, a költészethez sok szálon kapcsolódó zeneszerzői munkásságára vonatkozóan is: „[...] költő a maga világában, és ennél több senki sem lehet”.

III.

A KORTÁRS ZENE „LEGJEINEK” KONCERTJE**
Debrecenben született, tanult és dolgozott zeneszerzők estje
Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola
2004. október 15.

Debrecenben született, tanult és dolgozott zeneszerzők estjére hívja a kortárs komolyzene kedvelőit a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola, 2004. október 15-én. A hangversenyen a ma élő legnevesebb zeneszerzők művei csendülnek fel kiemelkedő előadók közreműködésében.

A szerzői est megrendezése szorosan összekapcsolódik az 1862-ben alapított Debreceni Zenede fő célkitűzéseivel: e szerint az oktatás nyelve magyar legyen, és erre mindig „kiváló gond fordítottassék” – rögzítette az iskola alapító okirata.

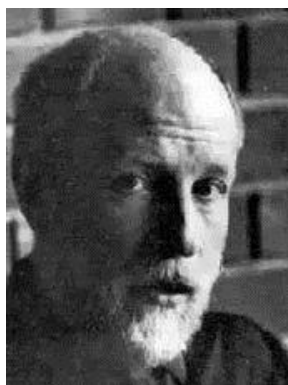
Az iskola kiemelkedő szerepet vállalt a magyar zene tanításában közvetítésében, magyarságtudat formálásában, mely a mai napig áthatja a zenei nevelés-oktatás légkörét. A Kodály Zoltán nevét viselő intézmény így maradhatott mindvégig a magyar zeneoktatás legfőbb bázisa. Stébel Ildikó, a koncert szervezője, az iskola könyvtárostánára szerint a hangverseny is ennek a zenei kisugárzó erőnek a jegyében keletkezett. A ma élő kortárs zene legnagyobbjait hívták meg az eseményre, akiknek életében meghatározó szereppel bírt a debreceni iskola.

Dobos Kálmán

Dobos Kálmán Erkel Ferenc-díjas zeneszerző így vall városunkhoz fűződő kötelékéről: „Debrecen nem a hatóságok által nyilvántartott szülővárosom, de annak tekintem a forró nyarak és süvítő, hideg szelek városát, lelki-szellemi életem szempontjából. Itt nyílt meg előttem a zene világa, és ebben az épületben részesültem 1946–1949 között zenei pályámat megalapozó rendkívül színvonalas oktatásban.” Az 1931-ben Szolnokon született zenész tehát a Debreceni Zenedében kezdte meg tanulmányait. Előbb zongorázni tanult, majd a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán zeneszerzést Viski Jánosnál. Zenei lektorként dolgozott a Magyar Rádiónál, mellette pedig szabadfoglalkozású zeneszerzőként és zongoraművészként bejárta Európa, Ázsia, Afrika és Észak-Amerika országait, ahol a magyar zenéről tartott előadásokat.

A hangversenyen Pilinszky János Ravensbrücki passió, Harmadnapon és Introitus című versei által ihletett Mysterium című darabját Fárbi Boglárka, Márku Anikó, Sós Tibor, Szabó István és Oláh Zsolt, a Konzervetórium művésztanárai adják elő.

Jeney Zoltán

Jeney Zoltán 1943-ban Szolnokon látta meg a napvilágot. Pongrácz Zoltán növendékeként tanult zeneszerzést a Kodály Zoltán Zeneművészeti

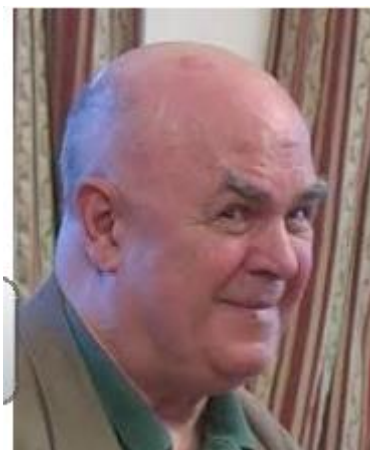
Szakközépiskolában, majd a Liszt Ferenc Zeneakadémián, és a római Santa Cecilia Akadémián végezte tanulmányait. Később a Columbia Egyetem vendégprofesszora, a Zeneakadémia hangszerelés tanára. A modern, szokatlan zeneszerzői eszközök, hagyományostól eltérő zenei formák alkalmazása jellemzi világát. Az elektronikus muzsika egyik első hazai képviselője. Főként dalokat, kórusokat, zenekari és kamara műveket, szóló hangszeres kompozíciókat, elektronikus és élő-elektronikus műveket komponál. Az Erkel Ferenc-, Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjas Érdemes Művész Tételek a Halotti Szertartásból című művét hozza a hangversenyre, melyek etűdjeit Weöres Sándor és Orbán Ottó versekre alkotta. A műben maga a szerző is közreműködik zongorán, Lukin Zsuzsanna énekel, Vékony Ildikó pedig, cimbalmon játszik.

Keuler Jenő

Keuler Jenő 1964-től 1996-ig – egészen nyugdíjazásáig – volt a középiskola zeneszerzés tanára, munkásságának utolsó négy évében az intézmény igazgatója. A zeneszerzés mellett olyan elméleti tantárgyakat is tanított, melyek az ő kezdeményezésére kerültek be az oktatási rendbe. Ilyenek voltak a modernzene-ismeret, a zenei interpretáció, a szintetizátor és a hangtani alapismeretek. Pályája során fontosnak tartotta, hogy aktivitását a középfokú zeneoktatásban fejtsse ki leginkább, hiszen itt folyik a zenei pályára készülő tanulók szakmai képességeinek megalapozása.

Sok diákja lett zenetudós, karmester, tanár. Munkásságáért Weiner Leó-díjjal tüntették ki. Keuler Jenő szerzeményei közül a Nyitány szintetikus zenekarra című művet hallgathatják meg az érdeklődők.

Kocsár Miklós

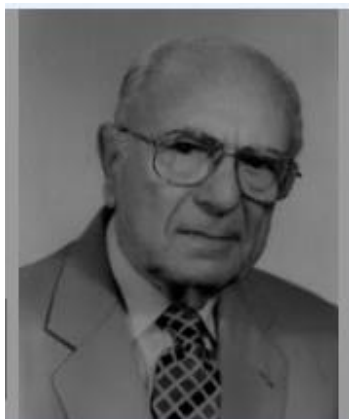
Kocsár Miklós debreceni születésű zeneszerző, karmester a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Farkas Ferenc osztályában végezte zeneszerzési tanulmányait. Dolgozott a Madách Színházban, mint zenei vezető és karmester, zeneszerzést tanított a Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskolában, vezette a Magyar Rádió népzenei rovatát. Az Erkel Ferenc-, Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjas Érdemes Művész és Kossuth-díjjal is kitüntetett zeneszerző a debreceni zenei élet állandó résztvevője, akinek Trió szonátáját Pallagi Tamás, Papp László és Sörös Ildikó, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola művésztanárai szólaltatják meg.

Litván Gábor

Litván Gábor a Csokonai Színház karnagya és kórusteremtője volt hosszú évekig. A szakközépiskola diákjaiból is sokan kerültek be színházi kórusába. A kortárs zeneszerzők színpadi zenéinek vezénylése mellett saját színpadi zenéket is megálmodott. Operaelőadásokhoz a város énekkaraiból nyolcvantagú kórust szervezett. A szerzői esten hallható lesz többek közt a Molière Úrhatnám polgár

című művének egyik jelentéhez írt szerenád, valamint az „Ejtőernyős pokolraszállás” című oratórium kupléja. A darabokban Haramza László és Szabó Krisztina énekel, Vékony Ildikó cimbalommal működik közre, míg maga a szerző zongorázik.

Pongrácz Zoltán

Pongrácz Zoltán 1912-ben Diószegen született. A Zeneművészeti Főiskolán Kodály Zoltán tanítványaként szerzett zeneszerzési ismereteket, majd Bécsben és Salzburgban vezényelni tanult. Belekóstolt az összehasonlító zenetudományba Berlinben a Humboldt Egyetemen, és az elektronikus zenébe Utrechtben. Tevékenykedett az Operaház korrepetitoraként, a Magyar Rádió karnagyaként és zenei rendezőjeként. 1954-től 1964-ig a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola tanára volt. A Nemzetközi Elektroakusztikus Zenei Szövetség alapító tagja, a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke. Zeneszerzői pályája során az elektronikus zenét komolyzenei szintre emelte. Munkásságát Ferenc József- és Erkel Ferenc-díjjal, három Nívódíjjal, a Magyar Köztársaság Érdemrend tiszti keresztjével tüntették ki. Cimbalomversenyét Herencsár Viktória adja elő.

**A hangversenyt 2004. október 15-én a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola Kodály-termében rendezték meg. A koncertet Stébel Ildikó a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola tanára szervezte, ezen írás tartalmát közre adta, melyet Dávid Orsolya újságíró szerkesztette és jelentette meg a Debrecen c. újságban, annak Internetes felületén

A forrás megjelölés nélküli képek és a plakát a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium tulajdona.

***Stébel Ildikó** Kodály-díjas mestertanár
zenei könyvtáros, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola Kodály Könyvtár,
ny. könyvtárvezetője